

Συνεργατικός ιστοχώρος (Wiki): σύντομη ανάλυση ενός εργαλείου του Διαδικτύου δεύτερης γενιάς

Ιωάννα Ανδρέου^[1]

^[1] Βιβλιοθηκονόμος MSc Πολιτιστική Πολιτική Επικοινωνία και Διοίκηση Βιβλιοθήκη Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, Κολλέγιο Αθηνών-Κολλέγιο Ψυχικού Μέλος της Ερευνητικής Ομάδας GreekLIS <http://greeklis.org> e-mail: iandreou@haef.gr

Περίληψη:

Οι τεχνολογικές καινοτομίες του Διαδικτύου δεύτερης γενιάς (Web 2.0) ενθαρρύνουν τη συμμετοχή και τη συνεργασία με επίκεντρο τη δημιουργία διαμοιρασμένης γνώσης και δυναμικού περιεχομένου από τους χρήστες με τη βοήθεια των εργαλείων του Web 2.0. Συγκεκριμένα, το εργαλείο συνεργατικός ιστοχώρος (wiki) καταργεί τη στατική ιστοσελίδα και τη γραμμική συγγραφή ενός υπερκειμένου επαναπροσδιορίζοντας την ηλεκτρονική δημοσίευση και εκδημοκρατίζοντας το περιεχόμενο. Οι ελληνικές βιβλιοθήκες αφογκράζονται τη νέα τεχνολογική πραγματικότητα και γίνονται κοινωνοί μαζί με τους χρήστες τους στην από κοινού δημιουργία προστιθέμενης γνώσης.

Λέξεις κλειδιά

Εργαλεία του Διαδικτύου δεύτερης γενιάς, Συνεργατικός ιστοχώρος

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με τους David Bollier, Kingsley Dennis, Gabriella Coleman και με όλους εμάς που εμπιστήκαμε στο Web 2.0 το Διαδίκτυο δεύτερης γενιάς είναι μια μορφή ηλεκτρονικής συνεργασίας, ένας ιστότοπος κοινωνικής δικτύωσης, ένα διαδικτυακό συνεργατικό εργαλείο, ένα είδος διανεμημένων ηλεκτρονικών δικτύων, ένα πλουραλιστικό μέσο, ένας δημοκρατικός διάλογος, ένας νέος τρόπος επικοινωνιακής συσσωμάτωσης και προφανώς πολλά άλλα ακόμα.

Στο σύνολό τους τα εργαλεία του Διαδικτύου δεύτερης γενιάς –όπως blogs, RSS, tags, wikis, podcasts κ.ά.– συντελούν στον καθορισμό του κοινωνικού νοήματος όχι μόνο της γενικής θεώρησης των τεχνολογικών πραγμάτων, αλλά και της πρακτικής και τακτικής που ακολουθεί το έτερο συμβαλλόμενο μέλος –το άτομο, μέσω όμως συμμετοχικού στοχασμού– για την υλοποίηση καινοτομικών συλλογικής ευθύνης και συλλογικού συμφέροντος.

Στο παρόν άρθρο θα γίνει προσπάθεια να εξεταστεί συνοπτικά ο επονομαζόμενος συνεργατικός ιστοχώρος (wiki) από θεωρητική σκοπιά και να γίνει μια πρώτη καταγραφή των χαρακτηριστικών του καταδεικνύοντας ότι το wiki είναι «ένα βιώσιμο και χρηστικό εργαλείο διαχείρισης της γνώσης χάρη στην εύκολη χρήση και τη συνεργατική φύση του, η οποία οδηγεί σε εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος» (Tay Pei Lyn Grace, 2009, p.64). Επιπλέον, θα αναλυθεί τμήμα μιας ελληνικής έρευνας που διεξήχθη το 2008 και η οποία εμπεριέχει το εν λόγω εργαλείο, έτσι ώστε να κατατεθούν τεκμηριωμένα δεδομένα της χρήσης αυτού, και τέλος θα παρουσιαστούν ενδεικτικά παραδείγματα συνεργατικών ιστοχώρων που βρήκαν εφαρμογή στις ελληνικές βιβλιοθήκες, ώστε να φανεί εμπράκτως η δυναμική τους.

2. Συνεργατικός ιστοχώρος

Το νόημα της τετραγράμμητης λέξης wiki επαληθεύει την αλλαγή του τοπίου του διαδικτυακού καθεστώτος, έχοντας πάντα ως βασικό γνώμονα τη συνεργασία και τη σύμπραξη. Το wiki (προφέρεται ουίκι, γουίκι, βίκι) είναι ένας ευέλικτος, επεξεργάσιμος και συνεργατικός ιστοχώρος του οποίου «το περιεχόμενο διαμορφώνεται συλλογικά από πολλούς χρήστες. Ο κάθε επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να επεξεργαστεί τα ήδη υπάρχοντα δεδομένα, αλλά και να προσθέσει νέα» ανάλογα με το βαθμό εξουσιοδότησης για τροποποίηση του περιεχομένου που έχει προκαθοριστεί από το διαχειριστή του συνεργατικού ιστοχώρου.

Ο προγραμματιστής Ward Cunningham δημιούργησε τον πρώτο συνεργατικό ιστοχώρο το 1994 –με βασικό στόχο τη διευκόλυνση της ανταλλαγής ιδεών μεταξύ των προγραμματιστών– ο οποίος αναρτήθηκε στον Ιστό στις 25 Μαρτίου 1995. Από τότε μας δίνεται η δυνατότητα να αξιοποιήσουμε ένα εργαλείο δημιουργίας και διαμόρφωσης διαδικτυακών σελίδων που λειτουργεί ως τόπος ελεύθερης δημοσίευσης και ανταλλαγής απόψεων, ιδεών, αρχείων, ως ένας εναλλακτικός τρόπος διαμοιρασμού και απελευθέρωσης της πληροφορίας, αλλά και ως μέσο ασύγχρονης επικοινωνίας.

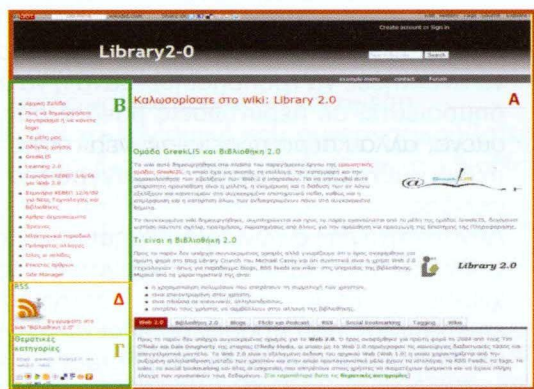
Οι θεματικές κατηγορίες που εν δυνάμει μπορούν να υποστηρίξουν οι συνεργατικοί ιστοχώροι είναι ανεξάντλητες. Πληθώρα wikis έχουν δημιουργηθεί για να καλύψουν επιστημονικά πεδία και γενικά ενδιαφέροντα, αποδεικνύοντας την ευελιξία τους και την ποικιλότητά τους. Η χρησιμότητα και η χρηστικότητά τους διαφέρει όχι μόνο ως προς τη θεματική κατηγορία που καλύπτουν, αλλά και ως προς τις ανάγκες των χρηστών οι οποίες αντικατοπτρίζουν ερευνητικά, εκπαιδευτικά, επαγγελματικά, ψυχαγωγικά και άλλα ενδιαφέροντα. Ο

κατάλογος με τα μεγαλύτερα MediaWikis αριθμεί μέχρι στιγμής 285 και συνεχίζει να αυξάνεται, ενώ η εξειδικευμένη μηχανή αναζήτησης Qwika μπορεί να ψάξει στα 21.964.380 άρθρα των 1.158 wikis που υπάρχουν στον Παγκόσμιο Ιστό σε 12 γλώσσες (συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής).

3. Δομή ενός συνεργατικού ιστοχώρου

Η δομή και η οργάνωση ενός συνεργατικού ιστοχώρου πηγάζει από τη φιλοσοφία δημιουργίας του, αλλά συγχρόνως και από τη φιλοσοφία χρήσης του. Με βάση την Εικόνα 1 είναι σκόπιμο να παρουσιαστούν και να επεξηγηθούν ενδεικτικά ορισμένες δομικές παράμετροι:

Η Αρχική Σελίδα [Εικόνα 1: μέρος Α] είναι η κεντρική σελίδα ενός wiki, η οποία καταλαμβάνει και το μέγιστο ωφέλιμο χώρο, καθώς μέσα σε αυτήν υπάρχει οργανωμένο το σύνολο των πληροφοριών. Πληροφορίες που αφενός πρέπει να εκτεθούν από το διαχειριστή και αφετέρου πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμες από τον αναγνώστη/χρήστη/επισκέπτη. Κατόπιν, –όπως είθισται– μέσω των συνδέσμων (links) η πληροφορία διαχέεται και εισχωρεί σε πιο εξειδικευμένες ή επεξηγηματικές ιστοσελίδες. Σημαντικό είναι να ειπωθεί ότι ο τίτλος που βρίσκεται στην Αρχική Σελίδα υποδηλώνει και τη θεματική που καλύπτει ο συνεργατικός ιστοχώρος.

Εικόνα 1©

Στην Αριστερή Στήλη [Εικόνα 1: μέρος Β] που κοινώς ονομάζεται sidebar και εντοπίζεται είτε αριστερά είτε δεξιά μέσα στον εκάστοτε ιστοχώρο-συγκεντρώνονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες που επιτρέπουν την πλοήγηση σε επιμέρους θέματα ή και σε διαδικαστικές λειτουργίες, όπως για παράδειγμα: Πώς θα δημιουργήσουμε ένα λογαριασμό, Οδηγίες χρήσης, Τα μέλη, Πρόσφατες αλλαγές κ.ά.

Καταλυτική θέση μέσα σε ένα συνεργατικό ιστοχώρο κατέχει η ενότητα Θεματικές κατηγορίες [Εικόνα 1: μέρος Γ]. Με την εφαρμογή αυτή ο χρήστης μπορεί να απομονώσει από μια λίστα λέξεων κλειδίων, ή πιο σωστά ετικέτες (tags), το κομμάτι που τον ενδιαφέρει και να μελετήσει συνολικά αλλά και πολύ συγκεκριμένα το τμήμα που άπτεται των ενδιαφερόντων του.

Τέλος, το σημαντικό εργαλείο RSS [Εικόνα 1:

μέρος Δ] μπορεί να ενσωματωθεί στο συνεργατικό ιστοχώρο έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους επισκέπτες του να ενημερώνονται για τις ενδεχόμενες ή συνεχείς αλλαγές που γίνονται, αποδεσμευόντάς τους από τη χρονοβόρα διαδικασία της καθημερινής επίσκεψης στον εκάστοτε συνεργατικό ιστοχώρο.

Συνοψίζοντας, η οργάνωση της δομής ενός συνεργατικού ιστοχώρου βασίζεται στον τρόπο αλληλοσύνδεσης των λημμάτων και των πληροφοριών (πληροφορίες εντός του ιστοχώρου ή και εκτός αυτού) ανάλογα με τους νοηματικούς, γλωσσικούς, οντολογικούς, παραπεμπτικούς αλληλοσυσχετισμούς τους. Ένας συνεργατικός ιστοχώρος μπορεί να οργανωθεί άρτια και σωστά ώστε να αποδώσει το μέγιστο των δυνατοτήτων του πετυχαίνοντας πληροφοριακή τάξη.

4. Διαφορές ιστολογίων (blogs) και συνεργατικών ιστοχώρων (wikis)

Εύλογα θα μπορούσε να γεννηθεί η απορία για το ποια είναι η πρακτική διαφορά μεταξύ ενός ιστολογίου και ενός συνεργατικού ιστοχώρου από τη στιγμή που και τα δύο υποστηρίζουν και μοιράζονται μια βασική και κοινή φιλοσοφία: τον εκδημοκρατισμό του περιεχομένου και την ενθάρρυνση της επικοινωνίας. Σύμφωνα με όσα καταγράφει η ερευνητική ομάδα GreekLIS (2008) έχουμε τα εξής:

1. Τα ιστολόγια έχουν ως στόχο την ενημέρωση και είναι κατάλληλα για τα άτομα που επιθυμούν να διαδώσουν, να κοινοποιήσουν μια τρέχουσα πληροφορία ή να αρχίσουν ένα διάλογο. Οι συνεργατικοί ιστοχώροι είναι κατάλληλοι για ομάδες ανθρώπων που δουλεύουν συνεργατικά για ένα συγκεκριμένο συλλογικό σκοπό για τη δημιουργία αποθετηρίων γνώσης.
2. Οι μεμονωμένες δημοσιεύσεις/αναρτήσεις ενός ιστολογίου –το οποίο ανήκει είτε σε ένα άτομο είτε σε μία ομάδα ανθρώπων– φέρουν κατά κανόνα το όνομα του δημιουργού τους. Οι συγγραφείς/επιμελητές ενός συνεργατικού ιστοχώρου συμβάλλουν συλλογικά στη δημιουργία του συνολικού περιεχομένου του ιστοχώρου. Αυτό συνεπάγεται ότι κάθε κείμενο του ιστοχώρου δημιουργείται και αναθεωρείται αθροιστικά από όλους τους συμβαλλόμενους είτε εμφανίζονται τα ονόματά τους είτε όχι.
3. Τα άρθρα στο ιστολόγιο εμφανίζονται κατά φθίνουσα χρονολογική σειρά, δηλαδή πρώτα εμφανίζονται οι πιο πρόσφατες καταχωρήσεις και έπειτα οι πιο παλαιές σαν ένα είδος ημερολογίου. Κατά συνέπεια, οι επισκέπτες του blog αποκομίζουν την πιο πρόσφατη ενημέρωση. Οι συνεργατικοί ιστοχώροι δεν οργανώνονται χρονολογικά αλλά οριζόντια ή δενδρικά με βάση τις εσωτερικές και εξωτερικές συνδέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των άρθρων που ορίζουν οι συγγραφείς/επιμελητές.
4. Στα ιστολόγια μόνο ο συγγραφέας μπορεί να

δημιουργήσει μια ανάρτηση, ένα άρθρο. Οι επισκέπτες που διαβάζουν το blog μπορούν να αφήσουν ένα σχόλιο (comment) ή παρατηρήσεις, λέγοντας τη γνώμη τους για τη συγκεκριμένη ανάρτηση (post) που διάβασαν. Στους συνεργατικούς ιστοχώρους από τη στιγμή που το περιεχόμενο (content) δεν ανήκει σε κάποιον συγκεκριμένα, όλοι μπορούν να προσθέσουν, να αφαιρέσουν, να επιμεληθούν οποιαδήποτε σελίδα – απαραίτητη προϋπόθεση βεβαίως είναι ο εν λόγω ιστοχώρος να είναι δημόσιος και όχι ιδιωτικός.

5. Στα ιστολόγια ο συγγραφέας σπάνια θα αλλάξει κάποιο από τα post που έχει ήδη αναρτήσει, λόγω του ότι συνήθως αποτελούν πεπερασμένες μικρές μονάδες πληροφόρησης. Αντιθέτως, στους συνεργατικούς ιστοχώρους επειδή η διαδικασία δημιουργίας περιεχομένου είναι αέναη και συνεχής, η ύλη μπορεί να τύχει αλλαγής όσες φορές χρειαστεί.

5. Επιλογή ενός συνεργατικού ιστοχώρου

Η χρήση κάθε διαδικτυακού εργαλείου γενικότερα δεν πρέπει να είναι άκριτη και αλόγιστη καθώς δεν θα αποφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα αλλά ντετερμινιστικά το αντίθετο. Η κριτική μας ικανότητα είναι απαραίτητη στο στάδιο της επιλογής του καταλληλότερου εργαλείου, στο στάδιο της χρήσης του και στο στάδιο της αξιολόγησης αυτού. Σύμφωνα με την Meredith G. Farkas (2007, p.81) πρέπει να προσέξουμε τα εξής:

1. Ποια θα είναι η γλώσσα προγραμματισμού που θα υποστηρίζει ο συνεργατικός ιστοχώρος – Perl, PHP, Ruby, Python, Java κ.ά. Παρόλο που δεν απαιτείται καμία γνώση γλωσσών προγραμματισμού, ωστόσο είναι απαραίτητο ένα εύλογο χρονικό διάστημα εξοικείωσης με τη γλώσσα του συνεργατικού ιστοχώρου που επιλέξαμε.
2. Εύρος ασφάλειας και αδειοδότησης του συνεργατικού ιστοχώρου. Στη συγκεκριμένη παράμετρο εξετάζονται θέματα: α) προστασίας από ανεπιθύμητη μαζική αλληλογραφία (spam), αποκλεισμού διευθύνσεων IP κ.ά., καθώς και β) θέματα καθορισμού του βαθμού χρήσης και επεξεργασίας του ιστοχώρου ανάλογα με την ιδιότητα του καθενός (διαχειριστής, μέλος, χρήστης) μέσω ενός προκαθορισμένου μηχανισμού.
3. Ευκολία στην εγκατάσταση. Σημαντικό είναι να αποφασίσουμε αν θα μεταφορτώσουμε και θα εγκαταστήσουμε το λογισμικό –έχοντας απαραίτητως κατευθυντήριες οδηγίες ή έναν οδηγό χρήσης από την ομάδα δημιουργίας του συγκεκριμένου συνεργατικού ιστοχώρου– στο δικό μας server ή αν θα φιλοξενηθεί (hosted) στον ίδιο το διαθέτη του συνεργατικού ιστοχώρου.

4. Ευκολία στη χρήση. Οι συνεργατικοί ιστοχώροι στηρίζονται στο What You See Is What You Get (WYSIWYG) που σημαίνει ότι με γραφικές αναπαραστάσεις ή με την επιλογή ενός κουμπιού (button) μπορούμε να διαμορφώσουμε το κείμενό μας χωρίς να χρειάζεται να γράψουμε κάποια εντολή ή κώδικα.

Εικόνα 2©

5. Κόστος. Πολλά λογισμικά συνεργατικών ιστοχώρων στο Διαδίκτυο –MediaWiki, SeedWiki, PBworks, Wikia, Wikidot– διατίθενται δωρεάν. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις που με ένα μικρό χρηματικό ποσό παρέχονται περισσότερες λειτουργίες, πιο εξειδικευμένες εφαρμογές ή κάποιο είδος τεχνικής υποστήριξης για την αντιμετώπιση προβλημάτων.
6. Σύνταξη. Δυστυχώς δεν υπάρχει κοινή πολιτική σύνταξης των ιστοσελίδων μεταξύ όλων των συνεργατικών ιστοχώρων, πράγμα που δυσκολεύει την εξοικείωση του χρήστη. Παρ' όλα αυτά, η φιλοσοφία του κώδικα δεν αλλάζει παρά μόνο τεχνικά.
7. Δυνατότητα ελέγχου και επαναφοράς των προηγούμενων εκδοχών των σελίδων του συνεργατικού ιστοχώρου. Σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η δυνατότητα διαχείρισης όλου του ιστορικού κάθε σελίδας του ώστε να μπορεί να ανακτηθεί, να τροποποιηθεί ξανά ή να αναδημοσιευτεί σε περιπτώσεις βανδαλισμού ή ακόμα και σε περιπτώσεις επανεξέτασης του περιεχομένου από τον ίδιο το συγγραφέα της σελίδας.
8. Δυνατότητα επικοινωνίας/συζήτησης των χρηστών και επισκεπτών του συνεργατικού ιστοχώρου. Ένας τρόπος ασύγχρονης επικοινωνίας που προσφέρουν οι συνεργατικοί ιστοχώροι είναι μέσω του Forum και κατ' επέκταση μέσω της Επαφής (Contact). Η διαφορά έγκειται ότι στο Forum όλοι μπορούν να δουν και να συνεισφέρουν στη συζήτηση (εφόσον έχει οριστεί) ενώ στην Επαφή η επικοινωνία γίνεται κατ' ιδίαν με το διαχειριστή του συνεργατικού ιστοχώρου.
9. Υποστήριξη RSS feeds. Όπως προαναφέρθηκε, η συμβολή του εργαλείου RSS διευκολύνει την άμεση ενημέρωση και παρακολούθηση του περιεχομένου των συνεργατικών ιστοχώρων από τους χρήστες/αναγνώστες με εξοικονόμηση δικού τους χρόνου.
10. Δυνατότητα αλλαγής φόντου (χρησιμοποιώντας Cascading Style Sheets -CSS) του συνεργατικού ιστοχώρου ανάλογα με τις εκάστοτε αισθητικές, καλλιτεχνικές αλλά και πρακτικές ανάγκες. Εκτός από το είδος του θεματικού περιεχομένου του εκάστοτε συνεργατικού ιστοχώρου (επιστημονικό, εκπαιδευτικό, ψυ-

χαγωγικό κ.ά.) που προκαλεί το ενδιαφέρον των επισκεπτών, η καλαισθησία βοηθάει σημαντικά όχι μόνο στην προσέλκυση νέων αναγνωστών, αλλά και στη διατήρηση και ευχάριστη πλοήγηση των ήδη υπαρχόντων.

Προς διευκόλυνσή μας, στην ιστοσελίδα WikiMatrix μπορούμε να επιλέξουμε από μία λίστα με τους πιο γνωστούς συνεργατικούς ιστοχώρους αυτούς που επιθυμούμε να συγκρίνουμε (δύο ή και περισσότερους ταυτόχρονα) και πατώντας το Compare ένας συγκριτικός πίνακας μας αποκαλύπτει τα προτερήματα και τις αδυναμίες του κάθε συνεργατικού ιστοχώρου συνολικά.

Εικόνα 3©

6. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των συνεργατικών ιστοχώρων

Για την απόφαση υιοθέτησης ενός συνεργατικού ιστοχώρου τα πλεονεκτήματα πρέπει να υπερτερούν των μειονεκτημάτων και μάλιστα προτού γίνει ο απολογισμός και η αξιολόγηση της μακρόχρονης χρήσης του. Για το λόγο αυτό, σκόπιμο είναι να γίνουν γνωστά μερικά γενικά προτερήματα και αδυναμίες:

6.1 Πλεονεκτήματα

- Η απόκτηση ενός συνεργατικού ιστοχώρου της επιλογής μας είναι εύκολη και άμεση.
- Αρκεί το λογισμικό του συνεργατικού ιστοχώρου και ένας browser με σύνδεση στο Διαδίκτυο για τη λειτουργία του.
- Διατίθενται δωρεάν, εκτός από περιπτώσεις που εμείς επιλέξουμε ή κρίνουμε αναγκαίο να δαπανήσουμε ένα χρηματικό ποσό.
- Προκαθορίζεται ο βαθμός αδειοδότησης προσβασιμότητας στον εκάστοτε συνεργατικό ιστοχώρο και τίθενται δικλίδες ασφαλείας, χωρίς αυτό να σημαίνει πως οτιδήποτε δεν μπορεί να τροποποιηθεί στην πορεία από το διαχειριστή.
- Δεν χρειάζονται εξειδικευμένες γνώσεις για τη χρήση του καθώς είναι σαν να γράφουμε σε έναν κειμενογράφο όπως π.χ. Word, Wordpad, Notepad (χρησιμοποιείται απλοποιημένη γλώσσα σήμανσης που μοιάζει με την HTML).
- Ο καθένας μπορεί να αλλάξει ή να συνεισφέρει στο περιεχόμενο των σελίδων του συνεργατικού ιστοχώρου ή ακόμα και να δημιουργήσει μια νέα σελίδα χωρίς τη βοήθεια κάποιου ειδικού.
- Δεν χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό για την υποστήριξή του.
- Υπάρχει δυνατότητα online διατήρησης των προηγούμενων εκδοχών των σελίδων, με δυνατότητα σύγκρισής τους ή επαναφοράς κάποιας εκδοχής αυτών.
- Είναι ένα συνεργατικό εργαλείο με το οποίο μπορούν να συνεισφέρουν πολλά άτομα, κυρίως

σε ομαδικές εργασίες (π.χ. διαδικτυακές εγκυκλοπαίδειες, αποθετήρια γνώσεων).

- Είναι εργαλείο του Διαδικτύου δεύτερης γενιάς υποστηρίζοντας άλλα εργαλεία ή εφαρμογές αυτού, όπως RSS, tagging.
- Ο κώδικας των σελίδων των συνεργατικών ιστοχώρων είναι ανοιχτός και καθένας μπορεί να τον δει ή να τον αντιγράψει.
- Είναι εύπλαστο, ευέλικτο και επεκτάσιμο.

6.2 Μειονεκτήματα

- Ο συνεργατικός ιστοχώρος είναι ένα εύκολο και φιλικό εργαλείο που όμως απαιτείται χρόνος για την ολοκληρωμένη εκμάθηση και τη συνεχή υποστήριξή του.
- Σε περιπτώσεις δημόσιου συνεργατικού ιστοχώρου, το περιεχόμενο είναι επεξεργάσιμο και ανοιχτό και σε χρήστες που μπορεί να μην είναι γνωστές οι προθέσεις τους ή οι γνώσεις τους.
- Υπάρχουν περιστατικά βανδαλισμού του περιεχομένου των σελίδων που αποθαρρύνουν τη συμμετοχή.
- Επίσης είναι χρονικά ανέφικτος ο έλεγχος – από τον υπεύθυνο/διαχειριστή του περιεχομένου – της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των πηγών που προστίθενται από άλλους στον συνεργατικό ιστοχώρο.
- Υπάρχει αμφισβήτηση της ποιότητας του περιεχομένου λόγω υποκειμενικότητας, μεροληψίας και προκατάληψης.
- Διαπιστώνεται δυσκολία δομικής οργάνωσης του περιεχομένου.
- Υπάρχουν προβληματισμοί για τον τρόπο εξασφάλισης ή μη καταπάτησης των πνευματικών δικαιωμάτων.

7. Έρευνα για τη χρήση συνεργατικών ιστοχώρων

Πέραν της θεωρητικής παρουσίασης του συνεργατικού ιστοχώρου ως ενός χρηστοκεντρικού διαμοιρασμένου τόπου εναποθέτησης της γνώσης σκόπιμο είναι να συνεχιστεί η ανάλυση του άρθρου με την παρουσίαση μέρους μιας ολοκληρωμένης έρευνας η οποία αποδόμησε κάθε ένα εργαλείο του Web 2.0 με σκοπό τη βέλτιστη κατανόηση της έμπρακτης χρήσης του.

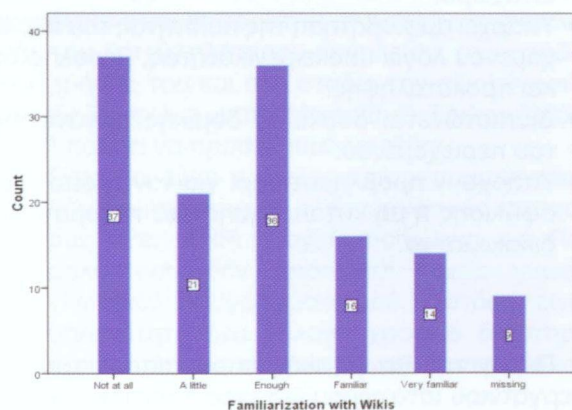
Το Μάρτιο του 2008 η Ερευνητική Ομάδα GreekLIS (Greek Librarians and Information Scientists) διεξήγαγε έρευνα με τίτλο Έρευνα για την εξοικείωση των Ελλήνων Επιστημόνων Πληροφόρησης με τις Web 2.0 υπηρεσίες με σκοπό «την αξιολόγηση της χρησιμότητας και χρηστικότητας των εργαλείων Web 2.0 από τους Έλληνες και Κυπρίους βιβλιοθηκονόμους στον τομέα παροχής υπηρεσιών των βιβλιοθηκών, την καταγραφή και τον προσδιορισμό του επιπέδου εξοικείωσης των βιβλιοθηκονόμων με τα εν λόγω εργαλεία και την παρακολούθηση των απόψεων των βιβλιοθηκονόμων σχετικά με τη χρήση των εργαλείων Web 2.0» (Ανδρέου, Γαϊτάνου, Γαρουφάλλου, Κουτσομίχα,

& Κριεζή, 2008). Μέσα από τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας μπορεί να επαληθευτεί κατά πόσο ο επονομαζόμενος συνεργατικός ιστοχώρος αποτελεί ένα αποδεκτό και χρηστικό τεχνολογικό εργαλείο έτοιμο να υιοθετηθεί από τις ελληνικές βιβλιοθήκες. Πιο συγκεκριμένα:

Στην ερώτηση «Πόσο εξοικειωμένοι είστε με τον όρο Wiki;» στο σύνολο των 146 απαντήσεων, 37 αποκρίθηκαν «Καθόλου», 21 «Λίγο», 36 «Αρκετά», 16 «Πολύ» και 14 «Πάρα πολύ». Ως εκ τούτου, 58 δεν γνωρίζουν τον όρο Wiki ενώ 66 είναι εξοικειωμένοι με αυτόν.

Πίνακας 1: Familiarization with Wikis

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not at all	37	25,3	27,8	27,8
	A little	21	14,4	15,8	43,6
	Enough	36	24,7	27,1	70,7
	Familiar	16	11,0	12,0	82,7
	Very familiar	14	9,6	10,5	93,2
	missing	9	6,2	6,8	100,0
Total		133	91,1	100,0	
Missing	System	13	8,9		
Total		146	100,0		

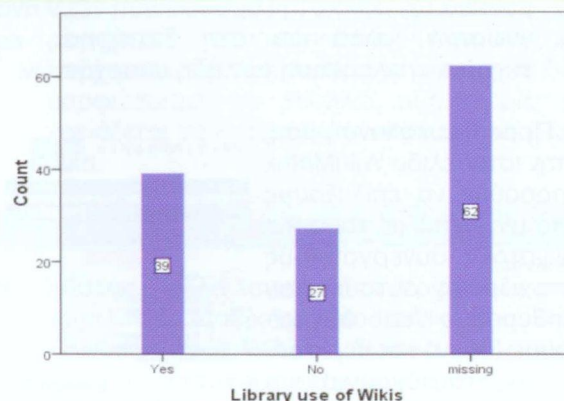

Στην ερώτηση «Στη βιβλιοθήκη που εργάζεστε χρησιμοποιείτε wiki ως πηγή πληροφόρησης;» 39 απάντησαν «Ναι» διευκρινίζοντας ότι αναφέρονται στη χρήση της ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας Wikipedia ή Livedia, και 27 «Όχι» επεξηγώντας ότι «Ως βιβλιοθήκη, είμαστε άσχετοι με Web 2.0!», «Δεν είμαστε αρκετά εξοικειωμένοι», «Όχι ακόμα

Πίνακας 2: Library use of Wikis

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	39	26,7	30,5	30,5
	No	27	18,5	21,1	51,6
	missing	62	42,5	48,4	100,0
	Total	128	87,7	100,0	
Missing	System	18	12,3		
Total		146	100,0		

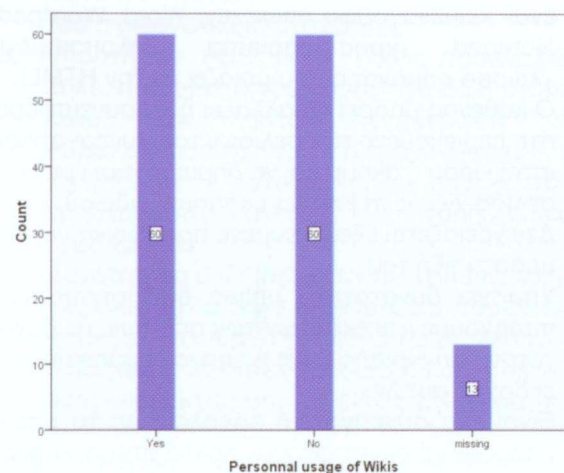
αλλά σκοπεύουμε να τα χρησιμοποιήσουμε», «Δεν υπάρχει σχετική απόφαση», «Δεν έτυχε».

Στην ερώτηση «Εσείς προσωπικά χρησιμοποιείτε τακτικά κάποιο wiki;» 60 απάντησαν «Ναι» δηλώνοντας ότι η ύπαρξη ενός συνεργατικού ιστοχώρου σε μια βιβλιοθήκη είναι σημαντική για λόγους όπως «Τήρηση και ενημέρωση βασικής ιστοσελίδας, τήρηση ενδοϋπηρεσιακών σελίδων για το προσωπικό, πολιτικές-κανόνες-διαδικασίες», «Ταχύτητα ενημέρωσης, γρήγορη εξυπηρέτηση χρηστών, εκσυγχρονισμός βιβλιοθήκης», «Ενημέρωση, εύκολη αλλαγή των δεδομένων, συμμετέχουν πολλοί», «Πληροφοριακή εργασία προς το κοινό, δημιουργία knowledge base για το προσωπικό, παρουσίαση υλικού τοπικού ενδιαφέροντος», «Υποστήριξη της έρευνας/διδασκαλίας, θεματικές πύλες, αξιολόγηση βιβλίων/υλικού» κ.ά. και 60 «Όχι».

Πίνακας 3: Personal usage of Wikis

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	60	41,1	45,1	45,1
	No	60	41,1	45,1	90,2
	Missing	13	8,9	9,8	100,0
Total		133	91,1	100,0	
Missing	System	13	8,9		
Total		146	100,0		

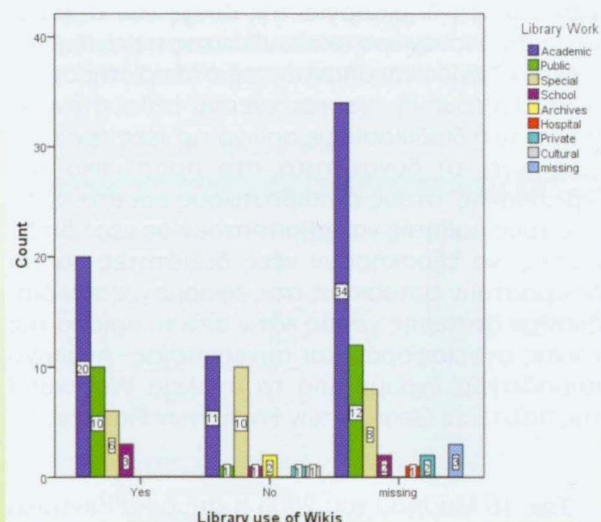
Στο γράφημα που ακολουθεί διακρίνεται ο βαθμός χρήσης συνεργατικών ιστοχώρων από τις βιβλιοθήκες που πήραν μέρος στην έρευνα, διαχωρισμένες κατά είδος. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες είναι αυτές που χρησιμοποιούν περισσότερο τους συνεργατικούς ιστοχώρους και ακολουθούν οι δημόσιες, οι ειδικές και τέλος οι σχολικές, με 39 ερωτώμενους να θεωρούν θετική τη χρήση του εν λόγω εργαλείου και 27 αρνητική.

Πίνακας 4: Library use of Wikis

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	39	26,7	30,5	30,5
	No	27	18,5	21,1	51,6
	missing	62	42,5	48,4	100,0
	Total	128	87,7	100,0	
Missing	System	18	12,3		
Total		146	100,0		

Πίνακας 5: Library Work

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Academic	68	46,6	51,1	51,1
	Public	25	17,1	18,8	69,9
	Special	24	16,4	18,0	88,0
	School	6	4,1	4,5	92,5
	Archives	2	1,4	1,5	94,0
	Hospital	1	7	,8	94,7
	Private	3	2,1	2,3	97,0
	Cultural	1	7	,8	97,7
	missing	3	2,1	2,3	100,0
	Total	133	91,1	100,0	
Missing	System	13	8,9		
Total		146	100,0		

Συμπερασματικά, από την τμηματική ανάλυση της εν λόγω έρευνας γίνεται αντιληπτό ότι ενώ ο συνεργατικός ιστοχώρος –κατά το ήμισυ των ερωτώμενων– είναι αποδεκτός, χρησιμοποιείται ως εργαλείο ανάκτησης πληροφοριών και αναγνωρίζεται η χρησιμότητά του, ωστόσο από τις απαντήσεις που καταγράφηκαν είναι εμφανές από τη μια πλευρά η έλλειψη ενθάρρυνσης της χρήσης του και η αδυναμία υιοθέτησής του από τις ίδιες τις βιβλιοθήκες, και από την άλλη πλευρά διαπιστώνεται η ανάγκη των βιβλιοθηκονόμων για αρτιότερη και πιο ολοκληρωμένη ενημέρωση της χρήσης αυτού.

8. Συνεργατικοί ιστοχώροι και βιβλιοθήκες: παραδείγματα από τον ελληνικό χώρο

Πολλές βιβλιοθήκες στο εξωτερικό έχουν δημιουργήσει συνεργατικούς ιστοχώρους είτε ως μεμονωμένη είτε ως συμπληρωματική υπηρεσία για την εξυπηρέτηση του κοινού τους αλλά ενίοτε και για τη διευκόλυνση του ίδιου του προσωπικού τους σε θέματα εσωτερικής ανταλλαγής αρχείων και εσωτερικής επικοινωνίας. Πάνω σε αυτά τα πρότυπα στηρίχθηκαν και οι ελληνικές βιβλιοθήκες προσθέτοντας τη δική τους έμπνευση, τη δική τους δυναμική και το δικό τους πρακτικό πνεύμα, συνδυάζοντάς τα και προσαρμόζοντας τα σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες τους. Η Meredith G. Farkas με την παρουσίασή της Wiki World και η Ellyssa Kroski με το άρθρο της Technology ideas

Εικόνα 4©

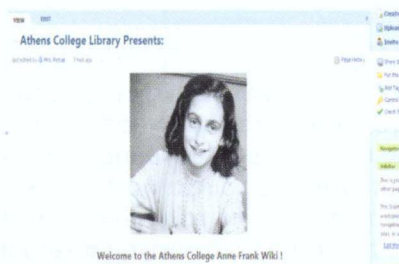
your library can implement next week παρουσιάζουν το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι συνεργατικοί ιστοχώροι μέσα στις βιβλιοθήκες και πως αυτές μπορούν να εκμεταλλευτούν καλύτερα το νεοτεριστικό αυτό εργαλείο ώστε να χρησιμοποιηθεί συνεργατικά και συλλογικά. Πιο συγκεκριμένα, μπορούμε να έχουμε ένα συνεργατικό ιστοχώρο:

- μιας συγκεκριμένης κοινότητας (community wiki),
- ως θεματικό οδηγό (subject guide wiki),
- ως πλατφόρμα διεξαγωγής μαθημάτων (wiki as courseware),
- ως λογισμικό διαχείρισης περιεχομένου (wiki content management software),
- ως ένα εσωτερικό δίκτυο επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ του προσωπικού (staff intranet),

- ως μια βάση συλλογής γνώσης (collective knowledge base),
- ως χώρος προγραμματισμού ενός συνεδρίου, μιας ημερίδας (planning space for conferences, meetings, etc.)

Η παραπάνω λίστα με τους τρόπους που μπορούν να χρησιμοποιηθεί ένας συνεργατικός ιστοχώρος δεν είναι εξαντλητική, όσο μάλιστα το ανθρώπινο μυαλό αναζητά λύσεις σε προβλήματα που το απασχολούν και το κεντρίζουν. Στο συγκεκριμένο σημείο σκόπιμο είναι να παρουσιαστούν συνεργατικοί ιστοχώροι δημιουργημένοι από την

ελληνική βιβλιοθηκονομική κοινότητα με μια σύντομη παράλληλη μελέτη σε αντίστοιχα ξένα. Η παρακάτω καταγραφή δεν είναι

Εικόνα 5©

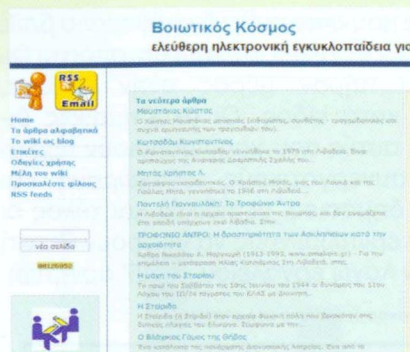
πλήρης αλλά είναι επαρκώς ενδεικτική για το τι συμβαίνει στο χώρο των ελληνικών βιβλιοθηκών.

8.1 Το Wiki του Νομού Ημαθίας

Το Δεκέμβριο του 2007 η Κεντρική Δημόσια Βιβλιοθήκη της Βέροιας αναρτά στο Διαδίκτυο το συνεργατικό ιστοχώρο Το Wiki του Νομού Ημαθίας (πρώην Το Wiki της Γειτονιάς). Ο συγκεκριμένος συνεργατικός ιστοχώρος ξεκίνησε παρουσιάζοντας μια συγκεκριμένη κοινότητα, μια συγκεκριμένη γειτονιά, τη γειτονιά γύρω από την Κεντρική Δημόσια βιβλιοθήκη της Βέροιας και πιο συγκεκριμένα τις οδούς Ελλάς, Παστέρ, Κοντογεωργάκη, Θωμαΐδου, Λουτρού και Μητροπόλεως, αλλά τώρα πλέον επεκτάθηκε σε ολόκληρο το Νομό Ημαθίας.

Το προσωπικό της Κεντρικής Δημόσιας Βιβλιοθήκης και οι εθελοντές χρήστες χρησιμοποιώντας το λογισμικό MediaWiki και με βασικά συστατικά το ομαδικό πνεύμα, τον αλτρουισμό και την αλληλεγγύη, εστίασαν στην οριοθέτηση της περιοχής αυτής, την καταγραφή της, τη περιγραφή της και την ανάδειξη της δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό ένα πληροφοριακό δίκτυο προς όφελος όλων. Το Wiki του Νομού Ημαθίας βασίστηκε στο RockWiki: the people's guide to Rochester, ένα συνεργατικό ιστοχώρο που λειτουργεί ως θεματικός οδηγός της περιοχής του Rochester της Νέας Υόρκης. Με παρόμοιο τρόπο διαρθρώθηκε και ο ελληνικός ιστοχώρος με τέσσερις βασικές θεματικές κατηγορίες:

- Διαμονή-Εστίαση-Διασκέδαση
- Δημόσιες υπηρεσίες
- Αγορές-Καταστήματα-Παροχή υπηρεσιών
- Πολιτισμός-Εκπαίδευση.

Εικόνα 6©

8.2 Οι συνεργατικοί ιστοχώροι της Βιβλιοθήκης του Κολλεγίου Αθηνών

Από το 2007 η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, Κολλεγίου Αθηνών - Κολλεγίου Ψυχικού χρησιμοποιεί το συνεργατικό ιστοχώρο ως εργαλείο για τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Χρησιμοποιώντας το λογισμικό PbWorks έχει δημιουργήσει δύο πλατφόρμες για την πραγματοποίηση δύο σχολικών εργασιών με τίτλο «Anne Frank» και «Modern slavery» από τους μαθητές της Δευτέρας Γυμνασίου στα πλαίσια του μαθήματος των Αγγλικών.

Οι συνεργατικοί ιστοχώροι έχουν σχεδιαστεί με επιμέλεια και προσοχή τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς το δικαίωμα εξουσιοδότησης της τροποποίησης των σελίδων των ιστοχώρων από κάθε κατηγορία χρηστών. Πιο συγκεκριμένα, οι ιστοχώροι είναι ιδιωτικοί, ως εκ τούτου

Εικόνα 7©

Κάθε μαθητής ολοκληρώνει την ατομική του εργασία με τη δημιουργία της δικής του σελίδας μέσα στον ιστοχώρο ακολουθώντας τις κατευθυντήριες οδηγίες και απαντώντας στα ερωτήματα.

Η Βιβλιοθήκη έχοντας ενεργό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία με αρωγό τις νέες τεχνολογίες δίνει τη δυνατότητα στο προσωπικό της βιβλιοθήκης, στους εκπαιδευτικούς και στους ίδιους τους μαθητές να εμβαπτιστούν σε νέες διαδικασίες, να εξασκήσουν νέες δεξιότητες και να δοκιμαστούν εμπράκτως στις εφαρμογές του Διαδικτύου δεύτερης γενιάς κάτω από το πρίσμα της κοινής συνεισφοράς και συνεργασίας. Ανάλογο παράδειγμα έχουμε από τα σχολεία Westwood της πολιτείας Georgia των Ηνωμένων Πολιτειών.

8.3 Βοιωτικός κόσμος

Στις 16 Μαρτίου του 2008 η Δημόσια Κεντρική

του κάθε χρήστης πρέπει να κατέχει τον προσωπικό του κωδικό πρόσβασης, ο οποίος δίνεται από το διαχειριστή βιβλιοθήκης ονόμο.

Εικόνα 8©

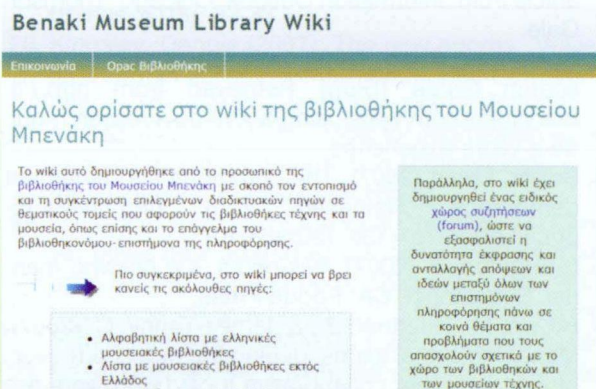
για μια ανοιχτή ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια που συγκεντρώνει λήμματα για το νομό Βοιωτίας με σκοπό τη δημιουργία μιας ελεύθερης ηλεκτρονικής βάσης πληροφοριών για τη συγκεκριμένη περιοχή. Πρωτοποριακή ιδέα με παραπλήσιο εγχείρημα αυτό του θεματικού οδηγού της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Κομητείας του St. Joseph που συγκεντρώνει πληροφορίες για την τοπική κοινωνία.

Αποστολή της ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας είναι να προσφέρει έναν εναλλακτικό τρόπο οργάνωσης του όγκου των πληροφοριών, να προωθήσει την ομαδική διαδικτυακή συνεργασία, να ενθαρρύνει τη συμμετοχική συγγραφή, να διευρύνει τον τρόπο απόκτησης της γνώσης προσκαλώντας όλους τους Βοιωτούς πολίτες –και όχι μόνο– να γίνουν μέλη και να συμβάλλουν έμπρακτα σε αυτό το εγχείρημα για τη δημιουργία ενός σημαντικού συλλογικού έργου.

8.4 Ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς

Η επίσημη ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς από την 1 Ιανουαρίου του 2010 στηρίζεται στο λογισμικό Wikidot αποδεικνύοντας με τον τρόπο αυτόν ότι ένας συνεργατικός ιστοχώρος μπορεί να λειτουργήσει ως κεντρική ιστοσελίδα μιας βιβλιοθήκης, όπως άλλωστε γίνεται και στο εξωτερικό με αντίστοιχο παράδειγμα αυτό της ιστοσελίδας της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης Gregg-Graniteville της Κομητείας Aiken.

Η ιστοσελίδα δεν μειονεκτεί σε τίποτα από την προγενέστερη μορφή της, αντιθέτως, χωρίς καμία χρηματική δαπάνη και εξωτερική τεχνική υποστήριξη ανταποκρίνεται επάξια στο σκοπό της χάρη στη συνεργατική συνεισφορά του προσωπικού της. Εκτός από τις γενικές πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη: Ιστορία & Διοίκηση, Τμήματα, Προσω-

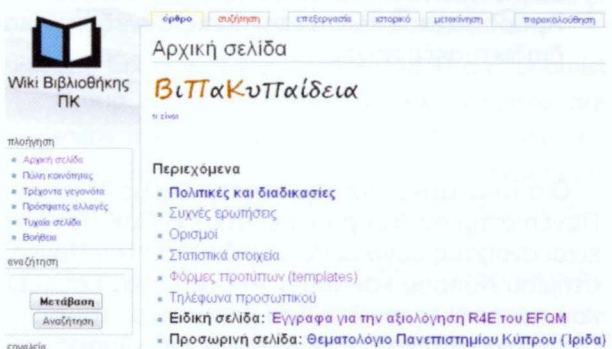
Εικόνα 9©

Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς ανέβασε στο Διαδίκτυο το συνεργατικό ιστοχώρο Βοιωτικός Κόσμος χρησιμοποιώντας το λογισμικό Wikidot. Πρόκειται για

πικό, Υπηρεσίες & Παράλληλες δράσεις, Εκδηλώσεις, Εκδόσεις, Projects, Χάρτης περιοχής, On the Web, Ετικέτες, Ωράριο λειτουργίας, OPAC, RSS κ.ά. εμπριέχει ενσωματωμένο πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό από τις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης αλλά και από άλλες ψηφιακές πηγές.

8.5 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης

Η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη διοργάνωσε το 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης το οποίο φιλοξένησε και διαδικτυακά σε συνεργατικό ιστοχώρο χρησιμοποιώντας το λογισμικό Wikidot. Από τον Ιούλιο του 2009 η βιβλιοθήκη δημιούργησε ένα συνεργατικό ιστοχώρο συγκεντρώνοντας όλες τις απαραίτητες πληροφορίες προς το κοινό: Πρόγραμμα συνεδρίου, Workshop, Οργα-

Εικόνα 10©

νωτική επιτροπή, Υποβολή περιλήψεων, Υποβολή εισηγήσεων, Συμμετοχή, Διαμονή κ.ά. πληροφορώντας τη διεξαγωγή του Συνεδρίου και προσκαλώντας το κοινό για συμμετοχή και παρακολούθηση. Ανάλογα ξένα παραδείγματα είναι ο ανεπίσημος ιστοχώρος για το ετήσιο συνέδριο της ALA στο Chicago το 2005 και ο ιστοχώρος για το εκπαιδευτικό συνέδριο HigherEd BlogCon 2006

Από τον Ιούλιο του 2009 η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη μπαίνει στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης ενός συνεργατικού ιστοχώρου με τίτλο Benaki Museum Library Wiki ώστε «να αναπτυχθεί μια συμπληρωματική διαδικτυακή υπηρεσία, η οποία θα προσέφερε πρόσθετη πληροφόρηση και ενημέρωση στην κοινότητα των βιβλιοθηκονόμων τέχνης, αλλά και σε όσους ασχολούνται με την τεκμηρίωση, οργάνωση και διαχείριση της πολιτισμικής πληροφορίας» (Γαϊτάνου, 2010, σ. 6) και με σκοπό τη συλλογή και τη συγκέντρωση διαδικτυακού υλικού που άπτεται του επιστημονικού πεδίου των βιβλιοθηκών τέχνης και των μουσείων. Αντίστοιχο παράδειγμα από το εξωτερικό έχουμε το Biz Wiki των Βιβλιοθηκών του Πανεπιστημίου στο Ohio που και αυτό περιέχει άρθρα, βάσεις δεδομένων, ιστοσελίδες από επιλεγμένες πηγές για την εξυπηρέτηση των ερευνητών.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που καλύπτει ο ιστοχώρος του Μουσείου Μπενάκη είναι οι εξής:

- Αλφαβητική λίστα με ελληνικές μουσειακές βιβλιοθήκες
- Λίστα με μουσειακές βιβλιοθήκες εκτός Ελλάδος
- Βάσεις δεδομένων, project και ψηφιακές βιβλιοθήκες
- Διεθνείς οργανισμοί και φορείς σχετικούς με βιβλιοθήκες και μουσεια τέχνης
- Πρότυπα περιγραφής μουσειακής/πολιτισμικής πληροφορίας
- Συνέδρια-Ημερίδες-Workshops
- Περιοδικά ανοικτής πρόσβασης
- Ιστολόγια (blogs)
- Λίστες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- Συγκεντρωτικές λίστες και γενικούς καταλόγους
- Άρθρα περιοδικών, εισηγήσεις συνεδρίων και διαδικτυακές πηγές

8.7 Το Wiki της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου

Ο συνεργατικός ιστοχώρος της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου με τίτλο ΒιΠαΚυΠαίδια είναι ανοιχτός μόνο μέσω του δικτύου του Πανεπιστημίου Κύπρου και παίζει το ρόλο ενός εσωτερικού επικοινωνιακού διαύλου (Intranet) με τον οποίο δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας μιας βάσης γνώσης για το προσωπικό. Το Μάρτιο του 2009 οι υπεύθυνοι της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου δημιούργησαν το συγκεκριμένο συνεργατικό ιστοχώρο για να εξυπηρετήσει εσωτερικές ανάγκες ενημέρωσης και επικοινωνίας του προσωπικού πάνω σε συγκεκριμένα θέματα. Ανάλογο ξένο παράδειγμα είναι ο συνεργατικός ιστοχώρος που δημιούργησε το προσωπικό της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου της Minnesota .

Εν κατακλείδι, διαπιστώνεται ότι οι ελληνικές βιβλιοθήκες και το ανθρώπινο δυναμικό τους επαναπροσδιορίζουν το ρόλο τους για να ανταποκριθούν στη νέα πραγματικότητα που έχει επιφέρει μεταβολές τόσο στην υπόσταση της ίδιας της Επιστήμης της Πληροφόρησης εσωτερικά όσο και στη σχέση των βιβλιοθηκών με το κοινό τους. Απαραίτητη είναι η σύνεση, η ώριμη σκέψη, ο σωστός σχεδιασμός και η μεθοδικότητα προκειμένου να έχουμε καρποφόρα αποτελέσματα ως προς την παροχή πληροφοριών, την προώθηση των συνεργασιών και τη δημιουργία ενός δικτύου με επίκεντρο τον άνθρωπο. Οι συνεργατικοί ιστοχώροι μέσα σε αυτή την τεχνολογική δίνη προσφέρουν τη δυνατότητα της από κοινού δημιουργίας ηλεκτρονικού περιεχομένου και διάχυσής του χωρίς χρονικούς και τοπικούς περιορισμούς.

Κίνδυνοι αποπροσανατολισμού του στόχου αλλά και δυσκίνητοι μηχανισμοί καθυστερούν ή εμποδίζουν την εξελικτική πορεία των βιβλιοθηκών που πολλές φορές διαμελίζονται λόγω οικονομικών δυσχερειών ή και οργανωτικών αδυναμιών με αποτέ-

λεσμα τη συρρίκνωση. Παρόλα αυτά, υπάρχουν πολυδύναμες βιβλιοθήκες που πρωτοστατούν ανοίγοντας τον ορίζοντα και δίνοντας πνοή σε άλλες βιβλιοθήκες ώστε να ακολουθήσουν συλλογικά, όσο είναι εφικτό, το όραμα της δημιουργικότητας.

9. Αντί επιλόγου

Ανακεφαλαιώνοντας διαπιστώνεται ότι, οι συνεργατικοί ιστοχώροι ως εφαρμογή κοινωνικού λογισμικού, ως χρηστοκεντρικό εργαλείο οικοδόμησης περιεχομένου, ως μέσω διασποράς και διάχυσης της γνώσης και ως εναλλακτικός τρόπος συλλογικής δημοσίευσης δικαιώνουν το λόγο ύπαρξής τους στο χώρο των βιβλιοθηκών. Στην ελληνική βιβλιοθηκονομική πραγματικότητα οι συνεργατικοί ιστοχώροι ενώ αρχικά αντιμετώπιστηκαν με δυσπιστία και διστακτικότητα στη συνέχεια παρατηρήθηκε μια προοδευτική αύξηση της χρήσης τους καθώς έλαβαν την απαιτούμενη προσοχή από τις βιβλιοθήκες, οι οποίες με αποφασιστικότητα εκμεταλλεύτηκαν τις προσφερόμενες δυνατότητες αυτών, δίνοντας σιγά-σιγά την ώθηση και σε άλλες βιβλιοθήκες να ακολουθήσουν το παράδειγμα προς όφελος όλων.

Στο παρόν άρθρο συγκεντρώθηκαν και παρουσιάστηκαν μερικά σημαντικά σημεία ως προκαταρκτικές εκτιμήσεις των εφαρμογών των συνεργατικών ιστοχώρων χωρίς καμία διάθεση παρουσίασης μόνο της θετικής τους πλευράς. Κάθε εργαλείο είναι από τη φύση του ουδέτερο και αποκτά θετική ή αρνητική χροιά ανάλογα με τον τρόπο που θα χρησιμοποιηθεί.

Ο σπινθήρας είναι αυτός που κάθε φορά οδηγεί στην έκρηξη, η οποία αν και πάντα θεαματική δεν καταλήγει τροπαιούχα απαραίτητως. Στις αρχές του 21ου αιώνα ο εδω και πολλά έτη αναγιγνώσκων και εξελισσόμενος ανθρώπινος εγκέφαλος οδεύει προς την προικοδότηση καινοτομιών που διαθέτουν όμως δύο όψεις πάνω σε ένα νόμισμα, αναιρώντας πολλές φορές με τον τρόπο αυτό την ίδια την ευφυΐα. Τεχνολογία και κριτική ικανότητα συζευγνύονται για έναν κοινό σκοπό κάθε φορά. Ποιος είναι αυτός άραγε;

Βιβλιογραφία

1. Abram, S. (2006). A few fun things to play with. (Information tech)(web browsers)(weblogs)(wikis): an article from: Information Outlook. Chicago: Thomson Gale.
2. Boeninger, Chad. (2005, July 13). A Wiki as a Research Guide [Blog] Retrieved from <http://libraryvoice.com/wikis/using-a-wiki-as-a-research-guide-a-years-experience>
3. Bollier, David (2007). The commons and emergent democracy. Retrieved from <http://www.republic.gr/en/?p=136> [20/3/2010]
4. Broughton, J. (2007). Wikipedia: the missing manual. Sebastopol, CA: Pogue Press.
5. Brown, M., Huettner, B., & James-Tanny, C. (2007). Managing virtual teams: getting the most from wikis, blogs, and other collaborative tools (Wordware Ap-

- lications Library). Plano: Wordware Publishing, Inc.
6. Burrows, T. (2008). *Blogs, wikis, MySpace, and more: everything you want to know about using Web 2.0 but are afraid to ask*. Chicago: Chicago Review Press.
 7. Chatfield, T. B. (2009). *The complete guide to wikis: how to set up, use, and benefit from wikis for teachers, business professionals, families, and friends (Back-To-Basics)*. Miami, Florida: Atlantic Publishing Company.
 8. Choate, M. S. (2007). *Professional wikis*. Indianapolis: Wrox.
 9. Coleman, Gabriella (2008). *Toward a positive critique of the social web*. Retrieved from <http://www.re-public.gr/en/?p=288> [20/3/2010]
 10. Cunningham, W., & Leuf, B. (2001). *The wiki way: quick collaboration on the Web*. New York: Addison-wesley Professional.
 11. Cunningham, Ward (2007). *Wiki and the rice of gift economies*. Retrieved from <http://www.re-public.gr/en/?p=141> [20/3/2010]
 12. Farkas G., Meredith (2007). *Social software in libraries*. Medford: Information Today.
 13. Farkas, Meredith Gorran (2007). *Wiki world* Retrieved from http://www.libsuccess.org/index.php?title=Wiki_World [15/5/2010]
 14. Fichter, D. (2006). *Using wikis to support online collaboration in libraries (WikiWikiWeb): an article from: Information Outlook*. Chicago: Thomson Gale.
 15. Fichter, Darlene (compiler) (2005). *Wikis and libraries: resources, articles and links*. Retrieved from <http://library2.usask.ca/~fichter/wiki/> [20/3/2010]
 16. Guzdial, M. (2000). *Catalog of CoWeb uses [GVU Technical Report GIT-GVU-0-19]* Retrieved from: <http://www.cc.gatech.edu/gvu/reports/2000/abstracts/00-19.html> [20/3/2010]
 17. Hanson, K., & Cervone H.F. (Eds) (2007). *Using interactive technologies in libraries*. New York: Neal-Schuman Publishers.
 18. Hawaii Maui Information (199?). *Hawaiian words; English to Hawaiiin*. Retrieved from <http://www.mauimapp.com/moolelo/hwn-wdshw.htm> [20/3/2010]
 19. Kroski, Ellyssa (2010). *Technology ideas your library can implement next week*. *American Libraries*, 41(3), 30-33.
 20. Kingsley, Dennis (2007). *The new agoras: 'Wikis' as a form of collective intelligence*. Retrieved from <http://www.re-public.gr/en/?p=143> [20/3/2010]
 21. Klobas, J. (2006). *Wikis: tools for information work and collaboration (Information Professional)*. Oxford: Chandos Publishing (Oxford).
 22. Lachance, J. (2007). *SLA Annual Conference in Denver offers new programs, top speakers: hot-topic seminars will get you up to speed on wikis, RSS feeds, and other ways to get ... VIEW): an article from: Information Outlook*. Chicago: Thomson Gale.
 23. *List of largest wikis (2010)*. Retrieved from the Wiki Wikipedia http://meta.wikimedia.org/wiki/List_of_largest_wikis [20/3/2010]
 24. Lueg, Christopher and Fisher, Danyel Eds. (2003). *From Usenet to CoWebs: interacting with social information spaces*. London, Springer
 25. Mader, S. (2007). *Wikipatterns*. New York, NY: Wiley.
 26. Rahman, M. (2007). *MediaWiki administrators' tutorial guide: install, manage, and customize your MediaWiki installation*. Prag: Packt Publishing.
 27. Richardson, W. (2008). *Blogs, wikis, podcasts, and other powerful Web tools for classrooms*. California: Corwin Press Inc., U.S.
 28. Tay Pei Lyn Grace (2009). *Wikis as a knowledge management tool [Electronic version]*. *Journal of Knowledge Management*, 13(4), 64-74.
 29. *The Economist Newspaper and The Economist Group (2006, April 20)*. *The wiki principle: are many minds better than a few? [Electronic version]*. *Economist*. Retrieved from http://www.economist.com/surveys/displaystory.cfm?story_id=6794228 [20/3/2010]
 30. West, J. A., & West, M. L. (2008). *Using wikis for online collaboration: the power of the read-write Web (Online Teaching and Learning Series (OTL) (New ed.)*. San Francisco: Jossey-Bass.
 31. *Wiki history (2010)*. *Wiki history* Retrieved from <http://c2.com/cgi/wiki?WikiHistory> [20/3/2010]
 32. *Wiki topics (2009)*. Retrieved from the Wiki Wikipedia <http://wikiindex.org/Welcome> [20/3/2010]
 33. *Wikis*. Ανακτήθηκε από το Wiki Γλωσσάρι Νέων Τεχνολογιών και Βιβλιοθήκες. Διαθέσιμο στο <http://libnewtech.wikidot.com/wikis> [20/3/2010]
 34. Ανδρέου, Ι., Γαϊτάνου, Π., Γαρουφάλλου, Ε., Κουτσομίχα, Δ., και Βέρα Κριεζή. (2008). Έρευνα για την εξοικείωση των Ελλήνων και Κυπρίων Επισημόνων Πληροφόρησης με τις Web 2.0 υπηρεσίες. 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Διαθέσιμο στο <http://eprints.rclis.org/14945/1/b13.1.Andreoy.pdf> [15/5/2010]
 35. Γαϊτάνου, Πανωραία (2010). *Η χρήση των wikis στις βιβλιοθήκες: δημιουργία "διαδραστικών" συλλογών-αποθετηρίων γνώσης. Το wiki της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη. 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη* Διαθέσιμο στο http://www.ionio.gr/~rgaitanou/index_gr.html [15/5/2010]
 36. *Ερευνητική Ομάδα GreekLIS (2010)*. *Wikis*. Διαθέσιμο στο <http://greeklis.org/?cat=11>